

HYVIL

HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunta 11.3.2026

Annika Korpela, juristi

HE 2/2026

- Hallituksen esityksessä hankintalain 15 § 1 momenttia täydennetään sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuutta koskevalla lisävaatimuksella. Lisäedellytys sidosyksikön käyttämiselle olisi, että kunkin hankintayksikön omistusosuus sidosyksiköstä olisi vähintään 10 prosenttia.
- Hyvil pitää hyvänä, että sidosyksiköiden lainmukaista käyttöä valvotaan tiukemmin, mutta ei kannata esityksessä olevaa hankintalain 15 §:n muutosta eikä näe esitetylle 10 prosentin rajaukselle perustetta.

Siirtymäajat ovat riittämättömiä

- Esityksen mukaan sidosyksikkömuutos astuisi voimaan noin reilun vuoden siirtymäajalla 1.7.2027. Lisäksi ehdotetaan pidempää siirtymäaikaa, muutos tulisi voimaan 1.7.2029, sellaisiin sidosyksiköihin, joiden pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa lakisääteisiä välittömästi henkeä ja terveyttä ylläpitäviä terveydenhuollon palveluja tai terveydenhuoltolaissa tarkoitettuja terveydenhuollon keskitetyn erikoisosaamisen palveluja taikka näiden palvelujen tuottamiseen tarkoitettuja tietojärjestelmiä.
- **Hyvil katsoo, että esityksessä ehdotettu siirtymäajat ovat oleellisella tavalla liian lyhyitä**
- Muutoksen siirtymäaika koskien 10 % vähimmäisomistusvaatimusta tulisi olla vähintään 3 vuotta ja vähintään 5 vuotta sidosyksiköiden osalta, jotka tuottavat välittömästi henkeä ja terveyttä ylläpitäviä terveydenhuollon palveluja tai terveydenhuoltolaissa tarkoitettuja terveydenhuollon keskitetyn erikoisosaamisen palveluja taikka näiden palvelujen tuottamiseen tarkoitettuja tietojärjestelmiä.

Siirtymäajat ovat riittämättömiä

- Liian lyhyt siirtymäaika johtaa siihen, että hankintayksiköt kilpailuttavat saman palvelun/tuotteen samaan aikaan. Tarjoajia ei välttämättä riitä kaikille, ei saada kilpailutuksiin tarjouksia, hinnat nousevat ja riskinä on, että kysyntätilanteesta johtuen sopimusten toteuttamisessa on haasteita.
- Liian lyhyt siirtymäaika johtaa myös todennäköisesti siihen, että hyvinvointialue joutuu ottamaan toiminnan itselleen, koska aikaa kilpailutukselle tai tarkemmalle analyysille ei ole.
- Lausuntopalaute
- Perusoikeudet

Muutuskustannukset tulee korvata hyvinvointialueille

- Hyvil huomauttaa, että hallituksen esityksen taloudelliset vaikutusarviot ovat huomattavan epävarmoja. Monelta osin on tunnistettu esitykseen liittyviä riskejä, mutta vaikutusarviot ovat vaatimattomat.
- Kokonaisuutena esityksen mukaan muutosten takaisinmaksuajan on arvioitu olevan 8–14 vuotta. Lisäksi todetaan, että esitetyt muutokset aiheuttavat **merkittäviä muutuskustannuksia** ja mahdollisia säästöjä arvioidaan alkavan muodostumaan noin kahden vuoden päästä muutoksista.

Muutuskustannukset tulee korvata hyvinvointialueille

- **Hyvil katsoo, että valtion tulee korvata muutuskustannukset hyvinvointialueille hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti.**
- Hallitusohjelmassa (s.46) todetaan, että hallitus sitoutuu rahoittamaan täysimääräisesti hyvinvointialueille asetettavat mahdolliset uudet tehtävät tai niiden laajennukset tai keventämään tehtäviä vastaavasti.
- Hankintalain muutoksen aiheuttamat kustannukset tulee korvata lain voimaan tulosta lukien koko toimeenpanon ajalta hyvinvointialueiden valtionrahoituksissa.
- Muutuskustannuksia ei ole mahdollista rahoittaa muusta toiminnasta samalla, kun alijäämiä katetaan ja valtionrahoitukseen kohdennetaan jo muutoinkin säästötoimia.

Hyvinvointialueiden itsehallinto

- Hyvil huomauttaa, että hyvinvointialueilla on itsehallinto ja nyt ehdotettu muutos hankintalain 15 §:ään vaikuttaa huomattavasti hyvinvointialueiden itsehallintoon kuuluvaan oikeuteen itse päättää miten toiminnot ja palvelut järjestetään.
- **Itsehallintoon puuttuminen edellyttää riittäviä perusteita, joita ei ole hallituksen esityksessä esitetty.**
- Pelkkää viittausta hallitusohjelman kirjauksen 10 prosenttiin ei ole pidettävä valtiosääntöoikeudellisesti riittävänä.
- Esityksessä on puutteellisesti arvioitu miten ehdotetut muutokset suhtautuvat hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen ja voivatko nyt ehdotetut muutokset vaarantaa hyvinvointialueen järjestämisvastuun mm. ottaen huomioon erittäin lyhyestä siirtymäajasta aiheutuvat haasteet.

Poikkeukset sidosyksikkösääntelyyn

- Hallitusohjelman mukaan sidosyksikkösääntelyä uudistettaessa lainsäädäntö tulee kirjottaa tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, asiakas- ja potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin.
- Hyvinvointialueiden osalta esim. terveydenhuollossa on toimintaa, jossa markkinaa ei ole ja myös huoltovarmuuden ja potilasturvallisuuden näkökulmasta toiminta on oltava hyvinvointialueella itsellään.
- Hyvä esimerkki tästä on julkisen toiminnan laboratoriopalvelut. Nykyinen hyvinvointialueiden yhteistoiminta laboratoriopalveluissa ei aiheuta kilpailun vääristymistä. Yhteistyön tavoitteena on tuottaa julkisen sektorin järjestämisvastuulle kuuluvat lakisääteiset terveydenhuollon palvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti sekä varmistaa huoltovarmuuden ja potilasturvallisuuden toteutuminen.
- Nyt ehdotettu muutos sidosyksikkösääntelyyn rikkoo tämän toiminnan

Käänteiset sidosyksikköhankinnat sekä sisaryhtiöhankinnat

- Hyvil huomauttaa, että hankintalain 15 § pykälän 6 mom. osalta esitetään perusteluissa nykykäytännöstä poikkeava tulkintaa. Esitetty tulkinta muuttaisi käänteiset sidosyksikköhankinnat sekä sisaryhtiöhankinnat sallituiksi vain tilanteissa, joissa yksi hankintayksikkö omistaa sidosyksiköstä 100 %. Pelkällä perusteluilla ei voida muuttaa voimassa olevaa tulkintaa. Mikäli voimassa olevaan tulkintaan halutaan tehdä muutos, edellyttää se huolellisen valmistelun ja vaikutusarvioinnin pohjalta tehtyä lainsäädäntömuutosta.
- Lainsäädännön arviointineuvosto katsoi tämän tulkintamuutoksen osalta, että esityksessä tulisi käsitellä sitä, voiko tällä esityksellä olla vaikutuksia sellaisiin palvelukokonaisuuksiin, joita ei ole helppoa tai kannattavaa korvata markkinoilta saatavilla palveluilla.
- Arviointineuvoston käsityksen mukaan esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudissa on palvelukokonaisuuksia, joissa on useampia omistajia.

Käänteiset sidosyksikköhankinnat sekä sisaryhtiöhankinnat

- Esityksessä ei ole käsitelty tätä seikkaa, vaikka arviointineuvosto edellytti sitä.
- Sydänsairaala, Coxa, Fimlab
- **Hyvil katsoo, että nyt esitettyä tulkintamuutosta ei tule tehdä ennen, kun perusteellisesti on selvitetty muutoksen vaikutuksia.**

Sopimusten irtisanominen

- Hallituksen esitykseen sisältyvä velvollisuus päättää hankintayksikön ja sidosyksikön väliset sopimukset siirtymäajan kuluessa herättää kysymyksiä perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan kannalta.
- Hyvinvointialue ja sidosyksiköt, jotka ovat toimineet hankintayksikköinä ja näin tehneet sopimuksia, joutuvat nyt irtisanomaan sopimuksensa.
- Sopimusten irtisanomisesta ja muutoksista syntyy vääjäämättä kustannuksia
- Vaikutusarviot puuttuvat

Annika Korpela
Juristi
annika.korpela@hyvil.fi

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI I ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET

www.hyvil.fi